
Використані джерела

1. Про фахову передвищу освіту : Закон України від 23.03.2023 № 2745-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> (дата звернення 04.10.2023).

2. Про пріоритетні заходи щодо розвитку професійної (професійно-технічної) освіти : Указ Президента України від 30.03.2021 № 130/2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/130/2021#Text> (дата звернення 04.10.2023).

УДК 317(045)

Пащенко Т.М., канд. пед. наук, старший науковий співробітник лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ФАХОВИХ КОЛЕДЖІВ: ТЕХНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У сучасних умовах реалізації ідеї модернізації істотно змінюються соціальні настанови та потреби у сфері освіти: визначено нові концептуальні підходи до побудови всієї системи освіти, відбувся перегляд змісту всіх компонентів педагогічної діяльності. Інноваційні процеси стали важливими напрямками діяльності освітніх закладів. Актуального значення набуває розвиток професійної компетентності педагога, його творчих здібностей, що дають змогу здійснювати педагогічну діяльність в умовах, що змінюються. Розв'язання багатьох проблем сучасної освіти залежить від професійних якостей педагога, його кваліфікації та методичної підготовки, адже саме педагог є провідним суб'єктом освітнього процесу.

Реалізація ідеї «освіта через все життя», зокрема для викладачів фахових коледжів, відбувається через додаткову професійну освіту, що у всьому світі належить до освіти дорослих. Специфіка освіти дорослих полягає в тому, що це не просто надбудова до наявної освіти, а ціла галузь з особливими відносинами учасників освітнього процесу, особливою освітньою мотивацією, особливими цілями. Той, хто навчається, стає основним суб'єктом освітнього процесу, самостійно визначає, яка інформація йому необхідна для виконання життєвих завдань, проєктів, а також місце та спосіб отримання цієї інформації.

Результати аналізу напрямів розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів переконують, що важливу роль у професійному зростанні педагогічних працівників відіграють «інституціоналізовані» і «неінституціоналізовані» форми освіти дорослих [1]. Мова йде про формальну, неформальну та інформальну освіту. Цілком очевидно, що для ефективного розвитку професіоналізму педагога вартує цілеспрямовано і системно використовувати потенціал і курсів підвищення кваліфікації (формальна освіта), і професійних тренінгів, вебінарів, що їх пропонує методична служба (неформальна освіта), і самоосвітню діяльність людини (інформальна освіта).

Зміст навчання педагогічних працівників фахових коледжів у післядипломній освіті має потребу в особливому проєктуванні, організації, у відповідному йому дидактичному інструментарії, що змушує до науково обґрунтованого вибору педагогічних технологій відповідно до основних закономірностей пізнавальної діяльності дорослих.

Розглядаючи розвиток професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в системі післядипломної освіти з позицій визначальних чинників розвитку, ми вважаємо, що інтенсифікації означеного педагогічного процесу сприяє системний аналіз його технологічних аспектів, а саме удосконалення дидактичного

інструментарію (у формі педагогічних технологій) оптимізує зміну суб'єктів освітнього процесу: і слухачів курсів, і викладачів.

На основі вивчення особливостей технологічного підходу у навчанні П. Лузан та І. Печковська конкретизували суть та уточнили дефініцію поняття «педагогічна технологія» у такий спосіб: «педагогічна технологія – це цілеспрямована організація педагогічного процесу, яка відображає науково обґрунтований проєкт логічно структурованої системи педагогічної взаємодії для гарантованого досягнення запланованих результатів навчання» [2].

Для збільшення ефективності підвищення педагогічної кваліфікації викладачів необхідно звернутися до сучасних освітніх технологій, які довели свою дієвість. Нові освітні технології, щоб бути ефективними, мають відповідати таким вимогам:

- 1) враховувати природні психологічні властивості людини та її інтелекту;
- 2) опиратися на внутрішні ресурси особистості;
- 3) інтенсифікувати спонукальні мотиви творчого розвитку особистості, її прагнення до актуалізації.

Для розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів у системі післядипломної освіти застосовується комплекс педагогічних технологій, а саме: група технологій активних інтеракцій (технологія проблемного навчання; технологія контекстного навчання; технологія ситуативного навчання; технологія кооперативного навчання; технологія вітагенного навчання з голографічним підходом); група технологій імітаційних інтеракцій (технологія імітаційного моделювання; технологія ігрової діяльності; технологія воркшоп та інші); група інтерактивних інтеракцій (технологія евристичного навчання; технологія навчання як дослідження; технологія розвивального навчання; технологія розвитку критичного мислення; технологія проєктної діяльності; технологія інтенсифікації навчання на основі схемних і знакових моделей навчального матеріалу; технологія тьюторського

супроводу; технологія результативного навчання за структурою моделі Колба та інших).

Методичними аспектами групи технологій активних інтеракцій з розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів можна визначити такі: інтенсифікація мотиваційних і когнітивних аспектів; варіативність групового навчання; конструктивність взаємодії; багатоплановість комунікацій; практико-зорієнтованість.

Технології імітаційних інтеракцій характеризує висока ефективність використання елементів ігрової діяльності на різних етапах заняття для розвитку мислення, творчого потенціалу, удосконалення комунікативних здібностей і вмінь приймати практичні рішення.

Підвищення кваліфікації з використанням інтерактивних технологій навчання дасть змогу організувати освітній процес так, що практично всі учасники виявляться залученими до процесу пізнання, вони матимуть можливість рефлексувати щодо того, що вони знають і думають. У підсумку викладач разом із новими знаннями дає змогу педагогам-слухачам вести самостійний пошук.

Однією з актуальних та ефективних форм безперервного навчання, яка спрямована на підвищення рівня потенціалу педагогічних працівників фахових коледжів та задоволення запитів у сфері сучасної освіти, є корпоративне навчання. Аналіз наукових публікацій, монографій, присвячених корпоративному навчанню загалом, дає змогу дійти висновку, що суть корпоративного навчання педагогічних працівників полягає не в простому підвищенні кваліфікації співробітників, а у безперервній професійній підтримці, обміні досвідом, проведенні майстер-класів і ділових ігор, розкритті потенціалу кожного педагога, створенні методичних об'єднань. У неформальній освіті для розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів ефективно застосування інноваційних технологій: тренінгів і майстер-класів, спрямованих на вдосконалення педагогічної майстерності, орієнтованих на навчання таких ключовим аспектів, як-от тайм-менеджмент, цілепокла-

дання тощо; відеоуроків на популярних онлайн-платформах; круглих столів, конференцій; використання квест-технологій.

Професійна компетентність педагогічних працівників фахових коледжів є результатом, насамперед, самоосвітньої діяльності педагога – його роботи над собою, над своїм стилем. Самоосвіта – основа зростання педагога як фахівця. Педагог, з огляду на внутрішні та зовнішні мотиви, запити, що ставить сучасне суспільство, вплив морально-психологічного клімату, що склався в колективі, та вимоги адміністрації освітньої установи, визначає свою траєкторію самовдосконалення та саморозвитку. З поняттям самоосвіти найбільше пов'язане поняття інформальної освіти.

Поєднання трьох видів освіти (формальної, неформальної та інформальної) у системі безперервної освіти дає змогу забезпечити мобільну переорієнтацію системи освіти на підготовку людини до життя в швидко мінливих умовах і спонукати її до пошуку нових підходів, до її якісних змін. Саме систематизація трьох видів освіти призведе до створення цілісної системи, що має безперервний характер. Це дасть змогу зробити сучасну систему освіти механізмом розвитку особистості як суб'єкта освітнього процесу, зберігаючи її індивідуальність, а також задовольняючи професійні та життєві потреби.

Використані джерела

1. Зеленін Ю.М. Основні аспекти сучасного розвитку освіти дорослих в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. № 10. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8273>
2. Лузан П.Г., Печковська І.М. Суть та дефініція поняття «педагогічна технологія». *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Педагогіка, психологія, філософія*. 2015. Вип. 220. С. 100-108.